

Пухир С.Т.

к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Університет банківської справи»,
Докторант
Київ, Україна
spukhyr@ukr.net

СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті проаналізовано сучасний стан фінансового забезпечення реалізації державної регіональної політики в Україні, акцентовано увагу на визначених чинним законодавством основних його фінансових механізмах: міжбюджетних трансфертах з державного бюджету місцевим бюджетам; капітальних видатках державного бюджету; державних цільових програмах; програмах і заходах, що реалізуються за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку; угодах щодо регіонального розвитку; об'єднаних на договірній основі ресурсів суб'єктів регіональної політики. Виділено основні проблеми фінансового забезпечення, які вимагають подальшого впровадження елементів ринкової моделі управління державними коштами.

Ключові слова: фінансове забезпечення, бюджетні механізми, державний бюджет, місцеві бюджети, державна регіональна політика

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 2, бібл.: 12

Svitlana Pukhyr

PhD (Economics),
University of Banking
Postdoctoral Student
Kyiv, Ukraine
spukhyr@ukr.net

ACTUAL MECHANISMS OF FINANCIAL MAINTENANCE OF THE STATE REGIONAL POLICY IMPLEMENTATION

Abstract. In the article the present state of financial maintenance of the state regional policy implementation in Ukraine is analyzed, the attention is focused on its main financial mechanisms defined by the applicable legislation: intergovernmental transfers from the state budget to local budgets forming their income and expenditures for their functioning; capital expenditures of the state budget decreased by three times for the period of 2011-2014; state target programs, a significant number of which results in the dispersion of funds; programs and events realized by the state fund for regional development; agreements on regional development, the adoption of which is decelerated during recent years at the central level; combined on the contractual basis of the regional policy resources, on the mechanism that covers a considerable variety of methods, forms, instrument and techniques of financial impact on regional development. The main problems of financial maintenance have been pointed out. They require further implementation of market model elements of public

funds management, improvement of the process of budget resources formation and use for capital expenditures and for implementation of state target programs, increasing the efficiency and effectiveness of functioning of the state fund for regional development.

Keywords: financial support, budget mechanisms, state budget, local budget, the State regional policy

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 2, bibl.: 12

JEL Classification: H61, H70, H72

Вступ. Розробка ефективних механізмів фінансування реалізації державної регіональної політики є однією з ключових проблем економічної науки. Особливої актуальності дана проблема набула для України на сучасному етапі розвитку в результаті впливу екзогенних та ендегенних чинників. Наростаючі світові макроекономічні та макрофінансові дисбаланси призводять до збільшення суперечностей у задоволенні інтересів національних економік і водночас до пошуку альтернативних варіантів забезпечення ефективного розвитку економік різних держав за умов посилення глобалізаційних процесів. Серед глобальних дисбалансів, насамперед, виокремлюють:

- поглиблення просторових диспропорцій у створенні, нагромадженні і використанні фінансового потенціалу;
- механізмів розподілу, перерозподілу та використання фінансового потенціалу між державами, а також окремими країнами за відсутності теоретико-методологічних засад їх функціонування;
- соціального забезпечення населення у різних країнах світу;
- збільшення міграційних процесів з бідних країн та країн охоплених військовими протистояннями у високорозвинуті країни, особливо Європи [Козоріз, 2013].

Аналіз досліджень та постановка завдання. У цьому контексті увага сучасних зарубіжних дослідників, а саме: О. Бланшара, Дж. Дель'Аріца, П. Муаро [Blanchard, Dell'Araccia, Mauro 2013], Д. Бредлоу [Bradlow 2011], Дж. Петерс, Г. Вальтмеєра, [Peters, Weltmeyer 2002], Дж. Е. Стігліца [Stiglitz 2010; Стиглиц 2011], Т. Фрідмана [Фридман 2006] присвячена проблемам макрофінансових дисбалансів, ролі міжнародних фінансових інституцій у процесах стабілізації державних фінансів, розвитку фінансових механізмів забезпечення реалізації важливих як економічних, так і соціальних проектів, що пов'язані з пошуком шляхів вирішення актуальних проблем на рівні окремих країн у напрямку об'єктивного перегляду сучасних економічних теорій на відповідність сучасним реаліям. Під впливом глобальних проблем відбувається і розвиток національної економіки України як невід'ємної складової світового господарства. Одночасно глобальні дисбаланси посилюються вагомими внутрішніми проблемами, які гальмують розвиток фінансових відносин в країні та знижують їх ефективність, що вимагає власних підходів, зокрема до ефективного державного регулювання регіонального розвитку національної економіки, його фінансового забезпечення.

Вітчизняні учені зосереджують значну увагу на дослідженнях загальних теоретичних і методологічних засад становлення, розвитку і модернізації фінансової політики держави. Ці проблеми змістовно розкриті у працях: О. Барановського В. Борноса, О. Вовчак, Г. Возняк, В. Гейця, Б. Данилишина, М. Козоріз, А. Кузнецової, М. Крупки, В. Піхоцького,

О. Пшика, Т. Смовженко, І. Сторонянської, М. Хмелярчук. Безперечно, внесок згаданих вчених в українську наукову думку важко недооцінити.

Метою даної статті є аналіз сучасних фінансових механізмів державної регіональної політики та визначення їх основних проблем, які вимагають подальшої модернізації.

Результати дослідження. У лютому 2015 р. прийнято Закон України «Про засади державної регіональної політики» відповідно до якого сутність державної регіональної політики полягає в системі цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, з метою створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних та інших стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання. На нашу думку, дуже суттєвим моментом є наголошення на узгоджених кроках всіх рівнів органів влади і самоврядування, що покладає відповідальність на всі суб'єкти регіональної політики за успішну її реалізацію.

На сьогодні державна регіональна політика в Україні як ніколи вимагає координації її цілей, заходів та завдань з фінансовим забезпеченням. Адже, фінансове забезпечення розвитку регіонів України є чималою проблемою, що перманентно вирішувалась упродовж останніх років у напрямку підтримки регіонів, а не їх розвитку. При цьому, система надання фінансової підтримки завжди перебувала у надмірній залежності від рішень вищих органів влади, що не залишало місцевим органам влади та органам місцевого самоврядування простору для діяльності та прояву ініціативності у пошуку ресурсів [Возняк 2014] для розв'язання проблем фінансового забезпечення серед яких необхідно виділити:

- хронічний дефіцит фінансових ресурсів у органів місцевого самоврядування на виконання делегованих повноважень та недостатність власних доходних джерел;
- непрозорість формування показників місцевих бюджетів та розподілу обсягів міжбюджетних трансферів;
- обмежений доступ місцевих бюджетів до ринку запозичень;
- низька результативність використання бюджетних коштів.

Наголос на державних фінансах та бюджетних механізмах фінансування процесів регіонального розвитку традиційно переважає у фінансовій політиці держави.

Слід зазначити, що у контексті цієї статті, автор підтримує позицію, що бюджетні механізми – це сукупність певних видів бюджетних відносин, специфічних методів, форм, стимулів та інструментів формування і використання бюджетних коштів у цілях стійкого розвитку регіону. Водночас бюджетні механізми - це добре налагоджена економічна структура, що відображає послідовність і методи дій відповідних державних органів у процесі мобілізації та використання бюджетних коштів [Возняк 2014].

Зазначеним вище законом України, у розділі IV «Фінансове забезпечення державної регіональної політики» (ст.20) конкретизовано механізми фінансування державної регіональної політики. Розглянемо їх докладніше.

1. Міжбюджетні трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам.

Цей механізм є найвагомим, адже формує доходи та видатки

місцевих бюджетів, які спрямовуються на забезпечення відповідного рівня надання публічних послуг, фінансової спроможності виконувати свої функції, забезпечувати регіональний розвиток.

За період з 2002 року, з часу прийняття Бюджетного кодексу України (у редакції 2001 р.) по 2014 рік (з урахуванням внесених змін та доповнень у 2010, 2013 та 2014 роках) роль фінансової допомоги з державного бюджету місцевим бюджетам зазнала значних трансформацій щодо збалансування бюджетів, перерозподілу коштів, запровадження інструментів бюджетного регулювання. Проте, обсяги державної підтримки з року в рік лише зростають (див. табл. 1), що не сприяє фінансовій незалежності місцевих бюджетів.

Таблиця 1 – Динаміка трансфертів з Державного бюджету України місцевим бюджетам у 2011-2016 роках (млрд.грн)

Трансферти	2011р звіт	2012р звіт	2013р звіт	2014р звіт	2015р план	2016р план
Трансферти всього, в т.ч.	95,3	125,8	117,2	132,5	179,34	***
-дотація вирівнювання	43,6	51,6	55,7	60,7	**	**
-базова дотація	-	-	-	-	5,36	4,8
-реверсна дотація,	-	-	-	-	3,64	3,11
-субвенція соціального захисту населення	-	43,1	48,7	50,3	-	-
-освітня субвенція	-	-	-	-	43,44	44,78
-медична субвенція	-	-	-	-	46,18	44,32
-інші субвенції та дотації	-	31,1	12,8	21,5	80,72	***

Джерело: складено на основі звітів Міністерства фінансів України у 2013, 2014р та показників Державного бюджету України на 2015 і 2016 роки [Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік»; Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік»; Пояснювальна записка до звіту про виконання Державного бюджету України за 2014 р.]

**Дотація вирівнювання з 2015 року відмінена

***Станом на 1.03.2016р обсяги додатку 7 до Дербюджету на 2016 рік не розписані

Зокрема, згідно з офіційним звітом Міністерства фінансів України за 2014 рік із держбюджету до місцевих бюджетів було перераховано трансфертів на загальну суму 132536,4 млн. грн. у т.ч. трансфертів із загального фонду – 117579 млн. грн. При цьому проти 2013 року збільшення на 15322,7 млн. грн. або 13,1%. Дотація вирівнювання профінансована у сумі 60669,1 млн. грн. при річному плані 60922,4. У зв'язку із втратою Україною контролю над деякими територіями Донецької та Луганської областей місцевими бюджетами обсяг дотації вирівнювання недотриманий в сумі 253,3 млн. грн. Порівняно з 2013 роком обсяг дотації вирівнювання було збільшено на 4973,7 млн. грн., або на 8,9%.

Крім того, у 2014 році місцеві бюджети отримали стовідсотково від плану додаткові дотації у загальній сумі 3953,6 млн. грн., однак це на 1571 млн. грн. або 28,4% менше ніж у 2013 році.

Серед інших субвенцій, які мали велику питому вагу у структурі

міжбюджетних трансфертів були:

- субвенція м.Києву на виконання функцій столиці -1800 млн. грн. (у 2013 році такої субвенції не було);
- субвенція на будівництво, реконструкцію та утриманню вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах -2510,2млн. грн., більше на 743,8 млн. грн. або 42,1% ніж у 2013 році;
- субвенція на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, яка у 2014 році була профінансована в обсязі 500 млн. грн. [Пояснювальна записка до звіту про виконання Державного бюджету України за 2014 р.].

Спостерігається подальша значна трансфертна залежність місцевих бюджетів від державного бюджету.

Сучасний етап реформи бюджетної системи започатковано наприкінці 2014 року з прийняттям Законів України « Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо формування міжбюджетних відносин» та «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» й спрямований на децентралізацію бюджетних коштів, розподіл повноважень між рівнями влади, джерел їх фінансування та зменшення фінансової залежності місцевих бюджетів від коштів державного бюджету. Відповідно до останніх змін скасовано дотацію вирівнювання.

Серед нових видів трансфертів, які надаються місцевим бюджетам з 2015 року визначено: дотації, які в 2015 та 2016рр склали відповідно базова 5,36 і 4,84 млрд.грн та реверсна 3,64 і 3,11 млрд.грн, а також медичну субвенцію 46,17 і 44,32 млрд.грн., та освітню 43,44 і 44,78 млрд. грн. [Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік»; Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік»]. Запроваджена базова дотація надаватиметься з державного бюджету місцевим для горизонтального вирівнювання платоспроможності територій.

Проте, як визначено Державним бюджетом на 2015 рік, ця дотація надаватиметься бюджетам міст районного значення, селищним та сільським за умови об'єднання та створення об'єднаних територіальних громад, що з одної сторони є мотивацією для створення таких громад, а з другої – значно погіршує у перехідному періоді фінансове забезпечення переважаючої кількості міст, селищ, сіл, які не об'єдналися у територіальні громади, без важливих джерел податкових доходів: податку на доходи фізичних осіб, плати за землю, на які у 2013 році припадало три четверти податкових надходжень відповідних бюджетів. Адже на початок 2016 р. в Україні офіційно визнано лише 159 територіальних громад, перелік яких визначено додатком 10 до Державного бюджету України на 2016 рік і які мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. На думку багатьох практиків і науковців це є позитивним кроком.

Попри позитивні зміни, внаслідок систематизації бюджетних та податкових новацій, запроваджених з 2015 року, міжбюджетні трансферти залишаються вагомим інструментом впливу уряду, зокрема Міністерства фінансів України, на місцеві бюджети у «ручному режимі».

2. Капітальні видатки державного бюджету.

Аналіз структури видатків державного бюджету за економічною класифікацією за останні роки засвічує значне скорочення обсягів капітальних видатків з 43,1млрд.грн. у 2011 році до 14,8 млрд.грн. у 2014 році з одночасним невиконанням планових завдань (див. табл. 2)

Таблиця 2 – Капітальні видатки Державного бюджету України у 2011-2014рр.

Капітальні видатки	2011р	2012 р	2013 р	2014 р
Планові видатки, млрд. грн.	43,1	45,0	29,6	14,8
Фактичні видатки, млрд. грн.	31,3	29,5	17,8	7,4
Процент виконання, %	72,5	65,5	60,3	49,9

Джерело: Пояснювальної записки до звіту про виконання Державного бюджету України за 2014 р.

Капітальні видатки державного бюджету у 2014 р. були обмеженими, що обумовлено перерозподілом бюджетних коштів на потреби оборони та виконання державою соціальних зобов'язань. Вони зменшились у 2014 р. проти 2013р –на 58,5% або на 10,4 млрд. грн.

Капітальні видатки на підтримку регіонального розвитку, а тим самим на реалізацію багатьох заходів державної регіональної політики, фінансуються через систему субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, зокрема, через субвенцію на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах, субвенцію на виконання інвестиційних програм (проектів). Слід зауважити, що за результатами аналізу обсягів та кількості субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, передбачених законами України про Державний бюджет у 2003-2013 рр, питома вага інвестиційних субвенцій капітального характеру в загальному обсязі субвенцій щорічно зменшується. За роки існування цього механізму найбільша частка припадала на 2006р - 27,4% (із загальної кількості 44 субвенції з обсягом 14,16 млрд грн. інвестиційні склали -28 з обсягом 3,87млрд грн.) і найменша на 2009 р. - 1,3 % (відповідно 18 з обсягом 27,26 млрд грн, інвестиційні 8 з обсягом 0,35 млрд грн.) у 2013 р. цей показник склав - 7,6% (з 27 субвенцій з обсягом 61,56 млрд грн. - 12 субвенцій з обсягом 4,69 млрд грн.). Необхідно зазначити, що з 2012 року в державному бюджеті окремою стрічкою, визначаються кошти державного фонду регіонального розвитку, які спрямовуються на інвестиційні проекти регіонального розвитку.

У 2015 році Державним бюджетом України місцевим бюджетам було передбачено кошти державного фонду регіонального розвитку в обсязі 3 млрд грн., а також, окрім медичної та освітньої субвенцій та субвенцій на підготовку робітничих кадрів, 25 інших субвенцій на загальну суму 78,7 млрд грн., з яких 9 інвестиційні з обсягом 1,8 млрд грн. [Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік»].

У 2016 році, відповідно до бюджетно-податкових новацій, Державним бюджетом України передбачено на підтримку державних та регіональних інвестиційних проектів кошти в обсязі 485 млн. грн., кошти державного фонду регіонального розвитку в обсязі 3 млрд. грн. та субвенцію з держбюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 1 млрд. грн. [Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік»].

Отже, капітальні видатки з державного бюджету, як механізм

фінансового забезпечення не носить системного характеру щодо процесу формування та використання бюджетних ресурсів на досягнення певних цілей та завдань державної регіональної політики.

3. Державні цільові програми.

Цільові програми розробляються центральними органами виконавчої влади за участю місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, науковців й громадських організацій та приймаються на державному рівні (у переважній більшості затверджуються постановами Кабінету Міністрів України) за окремими сферами, секторами, галузями соціально-економічного розвитку держави, окремих регіонів та територій. Важливе місце серед цих програм займають державні цільові програми подолання депресивності окремих територій та розвитку транскордонного співробітництва. Суттєвим недоліком цього механізму фінансового забезпечення державної регіональної політики є щорічний перегляд переліку програм при прийнятті державного бюджету, що значно впливає на виконання заходів цих програм. Так, у 2010р. було передбачено фінансування 856 програм, у 2011р-921, у 2012р-560, при цьому що програми були середньо- і довгостроковими.

Такий підхід до кількості програм обумовлений насамперед обмеженими можливостями видаткової частини держбюджету. Водночас велика кількість державних програм призводить до розпорошеності бюджетних коштів та неефективного їх використання. Необхідно зазначити, що є значні недоопрацювання і в роботі Міністерства фінансів України, яке в переважній більшості не узгоджує з регіонами їх позиції та самостійно приймає рішення щодо бюджетних призначень за тими чи іншими програмами. Як результат, має місце розподіл коштів державного бюджету у «ручному режимі» і суб'єктивному підході до фінансування окремих регіонів.

4. Програми і заходи, включаючи інвестиційні програми і проекти, що реалізуються за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку.

Законом України «Про внесення змін до бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» (2012р.) започатковано фінансування цільових та інвестиційних програм (проектів) підтримки та стимулювання регіонального розвитку з метою вирішення системних проблем просторового та соціально-економічного розвитку території, які реалізуються за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку. Важливо зазначити, що фінансування ґрунтується на базових принципах, які визначені засадами державної регіональної політики (2015р.) таких як:

- відповідності Державній стратегії регіонального розвитку України, відповідній регіональній стратегії розвитку та планам заходів з їх реалізації;
- конкурсного відбору програм (проектів) регіонального розвитку;
- ефективності використання залучених ресурсів;
- спроможності об'єктів і суб'єктів, на фінансування яких залучаються кошти державного фонду регіонального розвитку, самостійно забезпечувати подальше власне фінансування або утримуватися за рахунок коштів місцевих бюджетів;
- адекватності фінансової та іншої участі органів місцевого самоврядування, на території юрисдикції чи в інтересах яких реалізуються відповідні заходи, програми чи проекти;

– неупередженого розподілу коштів державного фонду регіонального розвитку з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

За результатами аналізу звітних та інформаційних матеріалів центральних органів влади щодо діяльності державного фонду регіонального розвитку за період 2012-2015 років, можна стверджувати, що і далі існують системні проблеми щодо обсягів коштів та прозорості розподілу, самостійності регіонів у визначенні пріоритетності їх спрямування, зокрема, значної розпорошеності та неефективності використання коштів фонду на вирішення соціальних проблем в інтересах місцевої громади малої чисельності. Однак, на нашу думку, механізм його використання є пріоритетним у забезпеченні фінансування реалізації державної регіональної політики.

5. Угоди щодо регіонального розвитку.

Відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» (2005р.) укладаються угоди між Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами з метою розв'язання регіональних та міжрегіональних проблем розвитку, при цьому акцентується увага на максимально ефективному використанні потенціалу регіонів, роль держави проявляється не у дотаційних і субвенційних підтримках, а в реалізації спільних заходів в інтересах громади та держави, що має сприяти посиленню вертикальної та горизонтальної координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування. Доречно зауважити, що автор у своїх публікаціях, зокрема: «Угода щодо регіонального розвитку — один з механізмів реалізації державної регіональної політики» (2008р.) та «Новий механізм фінансування державної регіональної політики: угода щодо регіонального розвитку» (2014р.) акцентує увагу на важливості сучасних фінансово-організаційних відносин з формування та використання, насамперед, бюджетних ресурсів шляхом вдосконалення механізму їх реалізації. Проте, досвід реалізації перших 6 угод, зокрема у Донецькому та Львівському регіонах, висвітлює існування ряду негативних моментів у системі використання цього механізму:

- відсутність на центральному рівні механізму взаємоузгодженості дій органів виконавчої влади, зокрема між міністерствами, які відповідальні за формування та реалізацію державної регіональної політики, галузевими міністерствами і Міністерством фінансів України;
- хронічне недофінансування узгоджених в угодах спільних заходів, як зі сторони Кабінету Міністрів України, так і відповідної обласної ради;
- перманентне внесення змін у пріоритетні напрями діяльності центральних органів влади;
- гальмування розв'язання складних проблем об'єктів державного сектору, які функціонують в областях і негативно впливають на регіональний розвиток;
- переважаючий політичний підхід до взятих зобов'язань і у Кабінету Міністрів України, і у відповідної обласної ради.

Фактично механізм фінансового забезпечення державної регіональної політики вимагає удосконалення та упорядкування.

6. Об'єднання на договірній основі фінансових ресурсів суб'єктів регіональної політики, державних та приватних партнерів на принципах здійснення державно-приватного партнерства, міжнародних інституцій.

Цей механізм фінансування державної регіональної політики є дуже складним, охоплює значне різноманіття методів, форм, інструментів, прийомів і важелів фінансового впливу на регіональний розвиток, водночас дуже важливим при зменшенні можливостей державних капіталовкладень, зокрема в інфраструктурні проекти.

Державно-приватне партнерство це механізм залучення нових джерел приватного фінансування інвестиційних проектів і програм із збереженням за державним сектором як прав власності, так і контролю щодо визначення цілей і завдань проекту. При цьому, приватний капітал повинен сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів.

Державно-приватне партнерство здійснюється на основі принципів, які визначені на законодавчому рівні, а саме:

- рівності перед законом державних та приватних партнерів;
- заборони будь-якої дискримінації прав державних чи приватних партнерів;
- узгодженості інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди;
- незмінності протягом усього строку дії договору цільового призначення та форм власності об'єктів;
- визнання партнерами прав і обов'язків, передбачених законодавством України;
- визначення приватного партнера на конкурсних засадах;
- справедливого розподілу між державними та приватними партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів укладених у рамках державно-приватного партнерства.

Існує три найбільш поширені методологічні моделі щодо використання на договірній основі фінансових ресурсів держави та приватного партнера: традиційний, коли кошти державного бюджету є головним джерелом фінансування, а також держава залучає позикові кошти та інвестує їх у інфраструктурні проекти; корпоративного фінансування, за якого приватна компанія-партнер самостійно залучає фінансові ресурси; проектне фінансування за якого прями кредити надаються спеціально створеній у рамках проекту державно-приватного партнерства компанії.

Найбільш перспективним напрямом розвитку механізмів фінансування проектів державно-приватного партнерства, на думку науковців, є проектний підхід, який забезпечує збалансоване поєднання переваг державного та приватного фінансування водночас дозволяючи знижувати загальний рівень ризиків шляхом їхнього перерозподілу між партнерами, учасниками та споживачами інфраструктурних проектів.

Проте, в Україні існує цілий ряд причин, що значно уповільнюють використання механізму об'єднаного фінансування проектів в рамках реалізації цілей і завдань державної регіональної політики. Серед них:

- значний дефіцит бюджетних коштів як на центральному рівні, так і регіональному;
- відсутність встановленого щорічного фінансування довгострокових проектів, адже розподіл бюджетних коштів щороку визначається виходячи з реальних можливостей державного бюджету;
- складність механізму та недосконалість методології надання державної фінансової підтримки;
- дуже обмежені можливості на місцевому рівні отримання державних гарантій для реалізації проектів державно-приватного партнерства.

Важлива роль, як додаткового механізму реалізації системних та інвестиційних проектів на регіональному рівні належить ресурсам міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги. Як зазначається в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (2014), починаючи з 2013 року виконується програма Європейського Союзу «Підтримка реалізації політики регіонального розвитку в Україні» (бюджет проекту перевищує 20 млн. євро). Готується програма Європейського Союзу «Місцевий розвиток, орієнтований на громадськість, етап III», індикативний бюджет якої становитиме 23,8 млн.євро. Водночас проводиться робота із започаткування програми секторальної бюджетної підтримки у сфері регіонального розвитку (50 млн. євро), фінансування якої передбачено за рахунок коштів бюджету Європейської комісії.

За офіційним повідомленням Міністерства економічного розвитку і торгівлі України станом на 1.02.2016р впроваджується 276 проектів технічної допомоги загальною контрактною вартістю понад 3,3 млрд дол. США [Офіційні повідомлення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України].

Серед механізмів фінансування реалізації державної регіональної політики все більшої ваги набирають кредитні лінії міжнародних фінансових організацій, зокрема Міжнародного банку реконструкції і розвитку (МБРР), Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР), Європейського інвестиційного банку (ЄІБ).

За 23 роки співробітництва МБРР було запропоновано Україні ресурсів на суму понад 7,94 млрд дол. США. ЄБРР виділив Україні за 22 роки 8,7 млрд євро. Офіційне відкриття Постійного Представництва ЄІБ відбулося в березні 2011 року. В 2014 році проектний портфель ЄІБ у державному секторі склав близько 1,46 млрд євро [Офіційні повідомлення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України]. Левова частка цих коштів спрямовується на інвестиційні проекти для модернізації транспортної, міської та енергетичної інфраструктури.

Однак, у зв'язку з недосконалістю нормативно-правового забезпечення в Україні цей механізм фінансування проектів регіонального розвитку залишається недостатньо задіяним.

Висновки. Отже, існуючі проблеми доводять необхідність модернізації як у законодавчо-нормативному полі, так і у практиці забезпечення фінансовими ресурсами на рівні держави, регіонів, територіальних громад перегляду форм і механізмів фінансового забезпечення державної регіональної політики в напрямі відповідності реаліям сьогодення, забезпечення рівних умов регіонального розвитку, формування конкурентноспроможних територіальних громад, здатних реалізовувати активну регіональну політику.

Література

Возняк, Г. В. (2014). Бюджетні механізми підтримки розвитку регіонів в умовах модернізації економіки України / Г.В. Возняк // *Регіональна економіка*, №3, с. 205-216.

Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 28.12.2014р. за №80 - VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80-19/page>.

Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» від 25.12.2015 р. за №928-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

- <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19/page>.
- Козоріз, М. А. (2013). Напрями модернізації механізмів реалізації державної політики регіонального розвитку в Україні / М.А. Козоріз // *Регіональна Економіка*, №2, с. 52-61.
- Офіційні повідомлення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Informatsiino-dovidkoviMaterialiSchodoSpivrobitnitstvaZMfo>.
- Пояснювальна записка до звіту про виконання Державного бюджету України за 2014р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=54609&pf35401=33626>.
- Стиглиц, Дж. Е. (2011). *Крутое пике: Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса* / Дж.Е.Стиглиц. – М.: Эксмо, с. 289.
- Фридман, Т. (2006). *Плоский мир. Краткая история XXI века* / Т.Фридман. – М.: АСТ «Хранитель».
- Blanchard, O. (2013). *Rethinking macroeconomic policy: Getting granular* / O. Blanchard, G. Dell'Aricecia, P. Mauro.-31 May 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.voxeu.org/article/rethinking-macroeconomic-policy-getting-granular>.
- Bradlow, D. D. *A critical assessment of the strategy and tactics for reforming global financial governance* / D.D. Bradlow. – 6 September 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.voxeu.org/article/reformers-need-reform-critical-assessment-global-financial-governance>.
- Peters, J., & Weltmeyer, H. (2002). *Globalization Unmasked: Imperialism in the 21 "Halifax (Nona Scotia)*, Firewood Publishing.
- Stiglitz, J. E. (2010). *Risk and Global Economic Architecture: Why Full Financial Integration May Be Undesirable* / J.E. Stiglitz. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://academiccommons.columbia.edu/catalog/ac:158158>.

References

- Blanchard, O. (2013). *Rethinking macroeconomic policy: Getting granular* / O. Blanchard, G. Dell'Aricecia, P. Mauro.-31 May 2013. Retrieved from <http://www.voxeu.org/article/rethinking-macroeconomic-policy-getting-granular>.
- Bradlow, D. D. *A critical assessment of the strategy and tactics for reforming global financial governance* / D.D. Bradlow. – 6 September 2011. Retrieved from <http://www.voxeu.org/article/reformers-need-reform-critical-assessment-global-financial-governance>.
- Frydman, T. (2006). *Flat world. Brief History of the XXI century* / T. Frydman. - М.: AST "Khranytel".
- Kozoriz, M. A. (2013). Directions of modernization of the mechanisms for implementing the state policy of regional development in Ukraine / M. A. Kozoriz // *Regional Economics*, № 2, 52-61.
- Official notifications of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine*. Retrieved from <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Informatsiino-dovidkoviMaterialiSchodoSpivrobitnitstvaZMfo>.
- Peters, J., & Weltmeyer, H. (2002). *Globalization Unmasked: Imperialism in the*

- 21 *"Halifax (Nona Scotia)*, Firewood Publishing.
- Stiglitz, J. E. (2010). *Risk and Global Economic Architecture: Why Full Financial Integration May Be Undesirable* / J.E. Stiglitz. Retrieved from <http://academiccommons.columbia.edu/catalog/ac:158158>.
- Stiglitz, J. E. (2011). *Steep dive: America and new economic order after the global crisis* / J. E. Stiglitz. - M.: Eksmo, 289.
- The explanatory note to the report on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2014.* Retrieved from <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=54609&pf35401=33626>.
- The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2015"* as for 28.12.2014 under №80-VIII. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80-19/page>.
- The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2016"* as for 25.12.2015 under №928-VIII. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19/page>.
- Wozniak, H. V. (2014). Budget mechanisms of the support of regional development in the conditions of Ukraine's economy modernization / H.V. Wozniak // *Regional economics*, №3, 205-216.

Data przesłania artykułu do Redakcji: 23.03.2016
Data akceptacji artykułu przez Redakcję: 31.03.2016